

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาผลการให้ความรู้ที่บ้านเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการบุตรต่อความรู้และพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการบุตรปฐมวัยของมารดาผู้ใช้แรงงานในชนบท ซึ่งเป็นการศึกษาแบบกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) แบบสองกลุ่มวัดผลก่อนและหลังการทดลอง (Pretest-Posttest Control Groups Designs) โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้

1. เปรียบเทียบความรู้และพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการบุตรปฐมวัยอายุ 2-3 ปีของมารดาผู้ใช้แรงงานในชนบท ก่อนและหลังการได้รับความรู้ที่บ้านเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการบุตร

2. เปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้และพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการบุตรปฐมวัยอายุ 2-3 ปีของมารดาผู้ใช้แรงงานในชนบท ระหว่างมารดาในกลุ่มที่ได้รับความรู้ที่บ้านเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการบุตรและมารดาที่ไม่ได้รับความรู้

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ คือ มารดาผู้ใช้แรงงานที่มีบุตรอายุ 2-3 ปีทั้งเพศชายและเพศหญิงอาศัยอยู่ในจังหวัดอ่างทอง โดยกำหนดขนาดตัวอย่างทั้งหมด 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง คือ กลุ่มมารดาที่ได้รับความรู้ที่บ้านเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอายุ 2-3 ปี และกลุ่มควบคุม คือ กลุ่มมารดาที่ไม่ได้รับความรู้ กลุ่มละ 30 คน โดยแต่ละกลุ่มแบ่งเป็น 2 ช่วงอายุ คือ 24-30 เดือน และ 31-36 เดือน กลุ่มละ 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้มี 2 ประเภทคือ เครื่องมือที่ใช้ดำเนินการวิจัย ซึ่งประกอบด้วยแผนการสอนเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอายุ 2-3 ปี คู่มือการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอายุ 2-3 ปีที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้เหมาะสมกับเนื้อหาในแผนการสอน และแบบทดสอบพัฒนาการของเด็กไทย (TDST) ของกองสุขภาพจิตและคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งดัดแปลงมาจากแบบทดสอบพัฒนาการของเดนมอร์ให้เหมาะสมกับประเทศไทยและนำมาศึกษาโดยการวัดพัฒนาการของเด็กไทยทั่วประเทศที่มีอายุ 0-6 ปีผ่านการทำ Test Reliability Inter Rater เท่ากับ 0.96 และเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคลของครอบครัว แบบทดสอบความรู้

ของมารดาเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการบุตร และแบบสัมภาษณ์พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการบุตรของมารดา

การวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยนี้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC โดยใช้ค่าสถิติต่างๆในการวิเคราะห์ สำหรับอธิบายข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของครอบครัววิเคราะห์ใช้สถิติพรรณนา โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ และใช้ t-test groups เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความรู้และพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการบุตรของมารดา ก่อนและหลังการทดลองระหว่างมารดากลุ่มทดลองที่ได้รับความรู้ที่บ้านและมารดากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับความรู้ และใช้ t-test pairs เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความรู้และพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการบุตรของมารดา ก่อนและหลังการทดลองในแต่ละกลุ่มของมารดากลุ่มทดลองและมารดากลุ่มควบคุม

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เรื่องการส่งเสริมพัฒนาการบุตร และพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการบุตรโดยรวมและรายด้านทุกด้าน ก่อนการทดลองระหว่างมารดากลุ่มทดลองและมารดากลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 8-9 และ 16-17)

สรุปได้ว่า ก่อนการทดลอง มารดากลุ่มทดลองและมารดากลุ่มควบคุมมีความรู้และพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการบุตรไม่แตกต่างกัน

2. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เรื่องการส่งเสริมพัฒนาการบุตรของมารดากลุ่มทดลอง พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้โดยรวมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 5) และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้รายด้าน พบว่า ด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ด้านการใช้สายตาและกล้ามเนื้อมัดเล็ก ด้านการได้ยิน ภาษา และเชาว์ปัญญา และด้านการช่วยเหลือตนเอง ภายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ และด้านสังคม มารดามีคะแนนเฉลี่ยของความรู้ก่อนและหลังการทดลองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 6)

สรุปได้ว่า ผลการทดลองเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ข้อที่ 1 ที่ระบุว่า ความรู้เรื่อง การส่งเสริมพัฒนาการบุตรปฐมวัยอายุ 2-3 ปีของมารดาผู้ใช้แรงงานในชนบท ภายหลังได้รับความรู้ที่บ้านดีกว่าก่อนได้รับความรู้

4. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เรื่องการส่งเสริมพัฒนาการบุตร ของมารดาในกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้โดยรวมของ มารดาก่อนและหลังการทดลองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 5) และเมื่อ พิจารณารายด้าน พบว่า คะแนนเฉลี่ยความรู้ด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ ด้านการใช้สายตาและ กล้ามเนื้อมัดเล็ก ด้านการได้ยิน ภาษา และเชาว์ปัญญา ด้านการช่วยเหลือตนเอง และด้านสังคม ก่อนและหลังการทดลองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการ ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก มารดามีคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองสูงกว่าหลังการทดลองอย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 5 และ 7)

สรุปได้ว่า มารดาในกลุ่มควบคุมมีความรู้เรื่องการส่งเสริมพัฒนาการบุตร ก่อนและหลัง การทดลองไม่แตกต่างกัน

5. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เรื่องการส่งเสริม พัฒนาการบุตรโดยรวมหลังการทดลองระหว่างมารดาในกลุ่มทดลองและมารดาในกลุ่มควบคุม พบว่า มารดาในกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของความรู้เรื่องการส่งเสริมพัฒนาการบุตรโดยรวมสูงกว่า มารดาในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 8) ส่วนค่าเฉลี่ยของคะแนน ความรู้รายด้าน พบว่า ด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ด้านการได้ยิน ภาษา และเชาว์ปัญญา และด้านการช่วยเหลือตนเอง มารดาในกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ามารดา กลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ ด้านการใช้ สายตาและกล้ามเนื้อมัดเล็กและด้านสังคม มารดาในกลุ่มทดลองและมารดาในกลุ่มควบคุมมีคะแนน เฉลี่ยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 9)

สรุปได้ว่า ผลการทดลองเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ที่ระบุว่า ความรู้เรื่อง การส่งเสริมพัฒนาการบุตรปฐมวัยอายุ 2-3 ปีของมารดาผู้ใช้แรงงานในชนบท กลุ่มที่ได้รับความรู้ที่บ้านดีกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับความรู้

6. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการบุตรของมารดาในกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการบุตรโดยรวมและรายด้านทุกด้านภายหลังการทดลอง 4 สัปดาห์สูงกว่าหลังการทดลอง 1 สัปดาห์และก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 10-13)

สรุปได้ว่า ผลการทดลองเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3 ที่ระบุว่า พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการบุตรปฐมวัยที่มีอายุ 2-3 ปีของมารดาผู้ใช้แรงงานในชนบท ภายหลังได้รับความรู้ที่บ้านดีกว่าก่อนได้รับความรู้

7. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการบุตรของมารดาในกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการบุตรโดยรวมก่อนและหลังการทดลองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (ตารางที่ 14) และเมื่อพิจารณาพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการบุตรรายด้าน พบว่า คะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ ด้านการได้ยิน ภาษา และเชาว์ปัญญา และด้านสังคมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนด้านการใช้สายตาและกล้ามเนื้อมัดเล็ก และด้านการช่วยเหลือตนเอง มารดามีคะแนนเฉลี่ยภายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปได้ว่า มารดาในกลุ่มควบคุมมีพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการบุตรก่อนและหลังการทดลองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

8. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการบุตรโดยรวมและรายด้านทุกด้าน พบว่า หลังการทดลองมารดาในกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการบุตรโดยรวมและรายด้านทุกด้านสูงกว่ามารดาในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 16-17)

สรุปได้ว่า ผลการทดลองเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 4 ที่ระบุว่า พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการบุตรปฐมวัยอายุ 2-3 ปีของมารดาผู้ใช้แรงงานในเขตชนบท กลุ่มที่ได้รับการความรู้ที่บ้านดีกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับความรู้

อภิปรายผลการวิจัย

การที่เด็กจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและพัฒนาได้ตามศักยภาพของคนเองนั้น ขึ้นอยู่กับการดูแลของบิดามารดา หรือผู้ดูแลเด็ก โดยเฉพาะมารดาซึ่งถือว่าเป็นบุคคลใกล้ชิดคนแรกที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของบุตรอย่างมาก (Hurlock, 1959: 115 และ Mussen, 1984: 118) ดังนั้นการให้ความรู้ที่บ้านเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการเด็กแก่มารดาจะช่วยให้มารดาเกิดการเรียนรู้และมีพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการของบุตรอย่างเหมาะสมตามวัยได้ และมีผลต่อความก้าวหน้าของพัฒนาการของเด็กในระยะเวลาดำเนินมา ทำให้เด็กเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพของสังคมทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลตามสมมุติฐานของการวิจัย โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 : ความรู้เรื่องการส่งเสริมพัฒนาการบุตรปฐมวัยอายุ 2-3 ปีของมารดาผู้ใช้แรงงานในชนบท

สมมุติฐาน 1 ความรู้เรื่องการส่งเสริมพัฒนาการบุตรปฐมวัยอายุ 2-3 ปีของมารดาผู้ใช้แรงงานในชนบทภายหลังการได้รับความรู้ที่บ้านดีกว่าก่อนได้รับความรู้

ผลการวิจัย พบว่า คะแนนเฉลี่ยความรู้เรื่องการส่งเสริมพัฒนาการบุตรโดยรวมของมารดาในกลุ่มทดลองภายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (จากตารางที่ 5) และเมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยของความรู้รายด้าน พบว่า ภายหลังการทดลอง มารดาในกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ด้านการใช้สายตาและกล้ามเนื้อมัดเล็ก ด้านการได้ยิน ภาษา และเชาว์ปัญญาและด้านการช่วยเหลือตนเองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 (ตารางที่ 6) ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 1 ของการวิจัย

การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ แสดงว่าการให้ความรู้ที่บ้านเป็นรายบุคคลประกอบการใช้คู่มือการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอายุ 2-3 ปี สามารถทำให้มารดาในกลุ่มผู้ใช้แรงงานภายหลังการได้รับความรู้ที่บ้านมีความรู้เรื่องการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอายุ 2-3 ปีดีกว่าก่อนได้รับความรู้ โดยสามารถอภิปรายได้ ดังนี้

การให้ความรู้ที่บ้านเป็นรายบุคคล เป็นกลวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้มารดาผู้ใช้แรงงานได้รับประสบการณ์ โดยการเรียนรู้และมีความรู้เพิ่มขึ้นได้ ซึ่ง Redman (1976 : 92-98) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Learning) คือ ด้านความรู้ ความเข้าใจ และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้เป็นการเรียนรู้ที่สามารถทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยใช้ความคิด การเรียนรู้ประเภทนี้จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากการที่ไม่รู้เป็นรู้อย่างไร และการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนได้รับ

ความรู้ หรือข้อมูลใหม่ๆ เข้าไป ซึ่งในการให้ความรู้ที่บ้านครั้งนี้เป็นการสอนโดยการบรรยาย ประกอบการสาธิต เป็นการสอนที่ผู้เรียนและผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน สามารถเรียนรู้ได้จาก ประสบการณ์ตรงและได้รับข้อมูลย้อนกลับในทันที มีผลให้เกิดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง (Rice, 1996: 77-79 ; Van Hoozer, et.al. , 1987: 72) รวมทั้งการจัดให้ความรู้ที่บ้าน แก่มารดาจะช่วยให้มารดาเกิดการเรียนรู้ได้ดีและเร็ว เพราะเป็นการสอนที่สามารถนำทรัพยากร ในครอบครัวมาใช้ประโยชน์ในการให้ความรู้ที่บ้าน สามารถจัดประสบการณ์ได้ตามความ เหมาะสมของสภาพการณ์แต่ละครอบครัวและชุมชน และยังเป็นการเปิดโอกาสให้มารดาและ ครอบครัวได้ซักถาม มีความสะดวกในการรับฟังการสอน รวมทั้งสามารถปรึกษาปัญหาของบุตร ได้มากกว่าในสถานบริการหรือโรงพยาบาลซึ่งไม่เป็นส่วนตัว (ศรีนวล สถิตวิทยานันท์, 2532 : 337-338)

สำหรับการให้ความรู้ที่บ้านของการศึกษาคครั้งนี้ เป็นการจัดการสอนตามสภาพการณ์ ของแต่ละครอบครัวและสภาพปัญหาของเด็กที่มารดาเผชิญอยู่ โดยมุ่งเน้นให้มารดาเห็นความ สำคัญและประโยชน์ของการส่งเสริมพัฒนาการบุตร เพื่อเป็นการให้ความรู้ที่ตรงกับความสนใจ หรือความต้องการของมารดาจะทำให้มารดาเกิดการเรียนรู้ได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับ พัชรี สวน แก้ว (2536 : 41) ได้ไว้กล่าวว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ง่าย ถ้าสิ่งนั้นมีความหมายต่อผู้เรียนและ เป็นสิ่งที่ผู้เรียนสนใจ และสอดคล้องกับ Knowles (1978 อ้างถึงใน สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, 2538 : 138) ได้กล่าวว่า บุคคลจะเกิดการเรียนรู้ได้ดี เมื่อสิ่งนั้นตรงกับความต้องการและความสนใจ ของบุคคล (Needs and Interests) และเป็นสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของบุคคล (Life Situation) และยังสอดคล้องกับ อารี พันธุ์มณี (2534) กล่าวว่า การเรียนรู้จะเกิดผลดีเมื่อบุคคล มีความมุ่งหมาย (Aim) มีความต้องการ (Needs) และมีความสนใจ (Interest) ในเรื่องที่สอน หรือให้ความรู้

นอกจากนี้การใช้คู่มือการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอายุ 2-3 ปีเป็นสื่อการสอนจะช่วยให้ ผู้เรียนได้รับรู้ทั้งทางหูและทางตา และการที่ให้คู่มือแก่มารดาจะทำให้มารดาสามารถศึกษาได้ ด้วยตนเอง (ปฐม นิคมานนท์ อ้างถึงใน วารินทร์ บินไฮเซ็น, 2536: 42) รวมทั้งการที่กลุ่ม ตัวอย่างได้รับการเยี่ยมบ้านเมื่อครบ 1 สัปดาห์ และ 4 สัปดาห์ตามลำดับ สิ่งเหล่านี้เป็นการช่วย กระตุ้นให้มารดาสนใจศึกษาความรู้ด้วยตนเองจากคู่มือการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่ได้รับเอง ซึ่งถือได้ว่าเป็นผลดีเนื่องจากการศึกษาใดก็ตามหากมีการทบทวนหรือศึกษาหลายๆ ครั้งก็จะช่วย ให้เกิดความคงทนของความจำมากขึ้น จากการศึกษาของ ชม ภูมิภาค (2533: 69) พบว่า การเรียนตามปกติแล้วปล่อยไว้ ผู้เรียนจะมีความคงทนร้อยละ 26 แต่ถ้าเรียนเพิ่มเป็น 1/2 เท่า ของปกติ จะมีความคงทนของความจำเพิ่มเป็นร้อยละ 38 และถ้าเรียนเพิ่มเป็น 1 เท่าของปกติ จะมีความคงทนของความจำเพิ่มเป็นร้อยละ 49 นอกจากนี้สื่อหรือคู่มือที่ใช้ในการสอนครั้งนี้ เป็นภาพของมารดาและบุตร และมีเนื้อหาอธิบายสั้นๆ เพื่อดึงดูดความสนใจของมารดากลุ่มผู้ใช้

แรงงานและจ่ายค่าการเรียนรู้อะไรและศึกษาด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ ประสงค์ สุรสิทธิ์ (2525 : 22-39 อ้างถึงใน สะอาด มุ่งสิน, 2537 : 74) ศึกษาพบว่า หนังสือที่มีภาพประกอบจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ดีกว่าหนังสือธรรมดาที่มีแต่ตัวหนังสือ

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Esdalle (1996: 113-123) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของมารดาในการทำกิจกรรมของบุตรวัยก่อนเรียน โดยใช้โปรแกรมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อให้มารดามีความรู้เรื่องพัฒนาการของเด็กมา กลุ่มตัวอย่าง คือ มารดาจำนวน 35 คนที่มีบุตรอายุ 2-3.5 ปี ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้เกี่ยวกับเด็กเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ จินดา สุโกมล (2539 : 139-141) ศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการเด็กอายุ 36 เดือน ระหว่างกลุ่มมารดาที่ได้รับคำแนะนำการส่งเสริมพัฒนาการเด็กกับกลุ่มมารดาที่ไม่ได้รับคำแนะนำ จากโรงพยาบาลแม่และเด็กศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 4 ราชบุรี จำนวน 42 คู่ (มารดา-ทารก) พบว่า มารดากลุ่มที่ได้รับคำแนะนำมีความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอายุ 36 เดือนดีกว่ามารดากลุ่มที่ไม่ได้รับคำแนะนำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับศุภานันท์ สุวรรณกิจ (2539 : 79) ศึกษาเกี่ยวกับผลการให้ความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการแก่บิดามารดาต่อความรู้และพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการของบิดามารดา พบว่า ภายหลังจากทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ด้านการส่งเสริมพัฒนาการบุตรวัยทารกสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สมมติฐาน 2 ความรู้เรื่องการพัฒนาการบุตรปฐมวัยอายุ 2-3 ปีของมารดาผู้ใช้แรงงาน ในชนบทกลุ่มที่ได้รับความรู้ที่บ้านดีกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับความรู้

ผลการวิจัย พบว่า คะแนนเฉลี่ยความรู้เรื่องการพัฒนาการบุตรโดยรวมของมารดากลุ่มทดลองสูงกว่ามารดากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 8) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า คะแนนความรู้ด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ด้านการได้ยิน ภาษา และเซาว์ปัญญา และด้านการช่วยเหลือตนเองของมารดากลุ่มทดลองสูงกว่ามารดากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 9) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 2

การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เป็นเพราะมารดากลุ่มทดลองได้รับความรู้เรื่องการพัฒนาการเด็กอายุ 2-3 ปี สำหรับการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการโดยการสอนบรรยายประกอบการสาธิต การปฏิบัติจริงโดยใช้เด็กจริง ซึ่งเป็นบุตรของมารดาแต่ละคนและยังให้มารดาได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการส่งเสริมพัฒนาการด้วย จำนวน 3 ครั้ง นอกจากนี้มารดากลุ่มทดลองยังได้รับเอกสารคู่มือการพัฒนาการเด็กอายุ 2-3 ปี เพื่อช่วยในการทบทวนความรู้ด้วยตนเองที่บ้านและเป็นคู่มือในการปฏิบัติเพื่อส่งเสริมพัฒนาการบุตรต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสะอาด

มุงสิน (2538: ง-จ) ที่ศึกษาความรู้และการปฏิบัติก่อนและหลังการใช้คู่มือการปฏิบัติของมารดาหลังคลอด พบว่า คะแนนความรู้หลังการใช้คู่มือการปฏิบัติของมารดาหลังคลอดมีค่าสูงขึ้นและมีความแตกต่างกับคะแนนก่อนการใช้คู่มืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$)

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ประเมิน นวลเทศ (2537 : ค) ได้ศึกษาผลการสอนต่อความรู้และการปฏิบัติคนของผู้ป่วยโรคคอกพอกประจำถิ่น ในโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราช หล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 90 ราย ผลการวิจัยพบว่าผู้ป่วยที่ได้รับการสอนเป็นกลุ่มโดยใช้คู่มือมีความรู้เรื่องโรคคอกพอกประจำถิ่นดีกว่ากลุ่มที่ได้รับความรู้โดยปกติ และสอดคล้องกับวารินทร์ บินโฮเซ็น (2536 , หน้า ก-ข) ได้ศึกษาผลการใช้คู่มือการเรียนรู้ด้วยตนเองต่อความรู้และการปฏิบัติคนของผู้ป่วยโรคลมชักจำนวน 80 ราย โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 40 ราย จะได้รับคู่มือการเรียนรู้ด้วยตัวเองเรื่องลมชัก ส่วนกลุ่มควบคุม 40 รายไม่ได้รับคู่มือดังกล่าว แต่ได้รับการสอนตามปกติจากเจ้าหน้าที่ ผลจากการศึกษา พบว่า กลุ่มทดลองซึ่งได้รับความรู้จากคู่มือการปฏิบัติมีค่าคะแนนความรู้สูงกว่ากลุ่มควบคุม

ดังนั้นความรู้เรื่องการส่งเสริมพัฒนาการบุตรของมารดาผู้ใช้แรงงาน กลุ่มที่ได้รับความรู้ที่บ้านสูงกว่ามารดาในกลุ่มที่ไม่ได้รับความรู้ อาจสรุปได้ว่าเป็นผลที่เกิดจากการได้รับความรู้ที่บ้านเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอายุ 2-3 ปีจากผู้วิจัย เนื่องจากก่อนการทดลองมารดาทั้ง 2 กลุ่มมีความรู้โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 8 และ 9) ซึ่งอาจเกิดขึ้นเนื่องจากการให้ความรู้ที่บ้านแก่มารดา ในสภาพการณ์จริงจะมีผู้ที่รับฟังการให้ความรู้เพิ่มขึ้นจากมารดา ได้แก่ บิดา ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่บ้านใกล้กัน เจ้าหน้าที่ของสถานอนามัยที่เข้าไปดำเนินการให้ความรู้ที่บ้าน ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะเป็นที่ปรึกษาให้กับมารดาเมื่อไม่เข้าใจหรือเกิดปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการของบุตร และยังเป็นผู้ช่วยมารดาในการส่งเสริมพัฒนาการบุตรด้วย ทำให้มารดาสามารถเรียนรู้ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการบุตรได้จากการพูดคุยหรือขอคำปรึกษาและช่วยเหลือจากบุคคลดังกล่าวนี้

ตอนที่ 2 : พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการบุตรปฐมวัยอายุ 2-3 ปี ของมารดาผู้ใช้แรงงานในชนบท

สมมุติฐาน 3 พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการบุตรปฐมวัยอายุ 2-3 ปีของมารดาผู้ใช้แรงงานในชนบท ภายหลังการได้รับความรู้ที่บ้านดีกว่าก่อนการได้รับความรู้

ผลการวิจัย พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการบุตรโดยรวมและรายด้านทุกด้านหลังการทดลอง 4 สัปดาห์ สูงกว่าก่อนการทดลองและหลังการทดลอง 1

สำคัญอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 10-13) สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3 ของการวิจัย จึงอธิบายได้ ดังนี้

การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ เป็นเพราะการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะได้นั้นจะต้องมีการปฏิบัติ 3 ขั้นตอน คือ (1) ขั้นการเรียนรู้ คือขั้นที่ผู้เรียนปฏิบัติไปกับผู้สอน โดยผู้สอนอธิบายประกอบ (2) ขั้นปฏิบัติเอง เป็นขั้นที่ผู้เรียนปฏิบัติเองเพื่อให้เกิดความแม่นยำ และ (3) ขั้นหาความชำนาญ เป็นขั้นที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติบ่อยๆ เพื่อให้เกิดความชำนาญขึ้นและเป็นการเพิ่มพูนประสิทธิภาพ (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2537: 66-67) และสอดคล้องกับที่ De Cecco (1974: 272-279) ที่กล่าวว่า ในการสอนทักษะต้องมีขั้นตอนการสอนอธิบาย การสาธิต และการให้ผู้เรียนปฏิบัติจริงทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการเรียนรู้ ซึ่งการสอนโดยการสาธิตประกอบเป็นการสอนที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนเห็นสภาพการณ์จริงทำให้เกิดการเรียนรู้ มีการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและยังเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนปฏิบัติตามบทบาทได้อย่างเต็มที่ (จินตนา ยูนิพันธ์, 2532 : 407)

สำหรับการวิจัยนี้ มารดาจะได้รับความรู้จากการสอน ได้เห็นการสาธิต และมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการสอนเสริมพัฒนาการบุตร รวมทั้งได้รับคู่มือการสอนเสริมพัฒนาการเด็กอายุ 2-3 ปี เพื่อไปศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองต่อที่บ้านและเป็นแนวทางในการปฏิบัติการสอนเสริมพัฒนาการบุตรต่อไป ซึ่ง Schwertz (1975 : 28-31) ได้กล่าวว่า ความรู้และการปฏิบัติมีความสัมพันธ์กัน โดยความรู้ที่ได้รับจากการสอนจะมีผลต่อการปฏิบัติทั้งทางตรงและทางอ้อม ในการให้ความรู้ที่บ้าน ผู้สอนมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้มารดาเกิดการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติ หรือพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ หรือพฤติกรรมเชิงลบ ให้เป็นพฤติกรรมเชิงบวก หรือพฤติกรรมที่ต้องการ รวมทั้งคงไว้ซึ่งพฤติกรรมที่ดีอยู่แล้วให้ติดลดยุ่ไปหรือปรับปรุงให้ดีขึ้น (วิรุณี เอกกมลกุล, 2537 : 5-13) โดย Redman (1976:92-98) กล่าวว่า การเรียนรู้ทักษะในการปฏิบัติ (Learning of Psychomotor) เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะหรือความสามารถในด้านที่เกี่ยวกับการกระทำหรือการปฏิบัติ ซึ่งการเรียนรู้จะมีการเปลี่ยนแปลงจากทำไม่ได้ให้เป็นทำได้ในที่สุด

ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Censullo (1994 : 526-332) ที่ศึกษาทดลองฝึกปฏิบัติสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาที่เป็นวัยรุ่นและทารกในเรื่องความรับผิดชอบของบิดามารดาและการรับรู้ในบทบาทบิดา-มารดา ผลการทดลอง พบว่า บิดา-มารดา กลุ่มตัวอย่าง ภายหลังการทดลองมีระดับความรับผิดชอบ และมีการรับรู้ในบทบาทของบิดา-มารดาเพิ่มขึ้น และสอดคล้องกับการศึกษาของสายอง รัตติมาลา (2539 : 20-29) ศึกษาการให้คำแนะนำ เรื่องการสอนเสริมสัมพันธภาพประกอบการสาธิต พร้อมทั้งเอกสาร “คู่มือคุณพ่อเลี้ยงลูก” พบว่า คะแนนความผูกพันระหว่างบิดาและทารกหลังทดลอง 1 เดือนมากกว่า 3 วันและก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมุติฐาน 4 พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการบุตรปฐมวัยอายุ 2-3 ปีของมารดาผู้ใช้แรงงาน
ในชนบทกลุ่มที่ได้รับความรู้ที่บ้านดีกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับความรู้

ผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการบุตรโดยรวมและรายค้านทุกด้าน
ของมารดากลุ่มทดลอง ภายหลังจากทดลอง มีค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมการส่งเสริม
พัฒนาการบุตรโดยรวมและรายค้านสูงกว่ามารดากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.05 (ตารางที่ 16-17) สอดคล้องกับสมมุติฐานของการวิจัยข้อ 4

การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ เนื่องจากมารดาในกลุ่มทดลองที่ได้รับความรู้ที่บ้านมีโอกาส
เรียนรู้ได้จากการให้ความรู้โดยผู้วิจัยและได้ทบทวนความรู้หลายๆครั้งด้วยตนเองจากคู่มือการส่งเสริม
พัฒนาการเด็กอายุ 2-3 ปี ซึ่ง Ann (1985 : 802) กล่าวว่า การให้เอกสารแก่ผู้รับ
บริการเพื่อทบทวนที่บ้านจะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีขึ้น โดยผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผล
การวิจัยของ Barrera Rosenbaum และCunningha (1986: 20-31) ได้ศึกษาผลของการส่งเสริม
พัฒนาการที่บ้านในทารกน้ำหนักน้อย ซึ่งแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มทารกตลอดปกติครบ
กำหนด กลุ่มทารกตลอดปกติซึ่งมีภาวะแทรกซ้อนหลังคลอด 2 กลุ่มนี้เป็นกลุ่มควบคุม และกลุ่ม
ทารกตลอดก่อนกำหนดเป็นกลุ่มทดลอง โดยให้มีการเยี่ยมบ้านสัปดาห์ละ 1 ครั้งในเดือนแรก
และเดือนละครั้งใน 3 เดือนต่อมา เพื่อให้ผู้ปกครองฝึกส่งเสริมพัฒนาการทารก ผลปรากฏว่า
มารดาตลอดก่อนกำหนด (กลุ่มควบคุม) จะมีความรับผิดชอบน้อยกว่ามารดาในกลุ่มทดลอง
และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Fawlzy (1995 : 427-438) ศึกษาเกี่ยวกับการให้คำ
ปรึกษาในการปรับตัวและความรู้สึกในผู้ป่วยที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นมะเร็งครั้งแรกในกลุ่มผู้ป่วย
60 ราย ผลการวิจัย พบว่า ผู้ป่วยกลุ่มทดลองมีความเครียดน้อยกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัย
สำคัญ เมื่อได้รับคำปรึกษาเป็นเวลา 3 เดือน

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับกุสซลี ภูมิรินทร์ (2535 : 47) ที่ศึกษาความสัมพันธ์
ระหว่างความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพกับพฤติกรรมการดูแลตนเองในเด็กวัยเรียน พบว่า ความรู้
เรื่องการดูแลสุขภาพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลตนเองในเด็กวัยเรียนอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นงนุช วิทย์โชคกิติคุณ (2536
: ก-ข) ศึกษาเกี่ยวกับผลของการให้การพยาบาลระบบสนับสนุนและการให้ความรู้ต่อการปฏิบัติ
และความพึงพอใจในการเลี้ยงบุตรด้วยมารดา พบว่า กลุ่มมารดาที่ได้รับการสนับสนุนความรู้โดย
การใช้คู่มือการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาและภาพพลิก มีคะแนนการปฏิบัติในเรื่องการเลี้ยงบุตร
ด้วยนมมารดามากกว่ากลุ่มที่ได้รับการดูแลตามปกติ และสอดคล้องกับการศึกษาของกมลรัตน์
ศักดิ์สมบูรณ์ (2534: ก-ข) ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาของ
มารดาวัยรุ่น พบว่า มารดาวัยรุ่นที่ได้รับคู่มือกับการอภิปรายกลุ่มและมารดาวัยรุ่นที่ได้รับคู่มือ

รวมกับการให้การพยาบาลตามปกติ มีคะแนนการปฏิบัติในเรื่องการเลี้ยงดูบุตรสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติเพียงอย่างเดียว

ดังนั้นพฤติกรรมกรรมการส่งเสริมพัฒนาการบุตรของมารดาในกลุ่มที่ได้รับความรู้ที่บ้านดีกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับความรู้นั้น สรุปได้ว่าเกิดจากการได้รับความรู้ที่บ้านเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอายุ 2-3 ปีจากผู้วิจัย เนื่องจากก่อนการทดลองมารดาทั้ง 2 กลุ่ม มีคะแนนพฤติกรรมโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 16 และ 17) ดังนั้นจึงเป็นผลที่เกิดขึ้นเนื่องจากการให้ความรู้ที่บ้านแก่มารดา ซึ่งในสภาพการณ์จริงจะมีผู้ที่รับฟังการให้ความรู้เพิ่มขึ้นนอกจากมารดาแล้ว ได้แก่ บิดา ผู้สูงอายุหรือมารดาท่านอื่นๆที่อาศัยอยู่ใกล้บ้านกันซึ่งในบางครั้งจะช่วยดูแลเด็ก ทำให้มีบุคคลที่จะช่วยมารดาในการส่งเสริมพัฒนาการบุตรมากขึ้น และช่วยมารดาสามารถเรียนรู้พฤติกรรมกรรมการส่งเสริมพัฒนาการบุตรจากบุคคลที่ช่วยเหลืออื่นๆ ผลที่ตามมา คือ มารดามีพฤติกรรมกรรมการส่งเสริมพัฒนาการบุตรที่เหมาะสมและบุตรมีพัฒนาการดีขึ้นตามลำดับ นอกจากนี้ช่วงเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่แตกต่างกันอาจมีผลต่อพฤติกรรมกรรมการส่งเสริมพัฒนาการบุตรของมารดาและพัฒนาการของเด็ก โดยในระยะเวลาที่มากกว่าจะมีผลทำให้เด็กมีความสามารถในการกระทำเพิ่มมากขึ้นตามวุฒิภาวะได้ และมีผลต่อการเรียนรู้ของมารดาทำให้มีการแสดงพฤติกรรมกรรมการส่งเสริมพัฒนาการบุตรขึ้นได้จากประสบการณ์ที่ได้รับจากการแสดงออกของเด็ก ซึ่งเป็นข้อจำกัดของการวิจัยนี้ เนื่องจากผู้วิจัยดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลเพียงผู้เดียวและการให้ความรู้ที่บ้านเป็นรายบุคคลต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการทดลอง

สรุปได้ว่า การให้ความรู้ที่บ้านเป็นบทบาทสำคัญของพยาบาล ซึ่งสามารถในการดูแลสุขภาพหรือให้บริการด้านสุขภาพแก่ผู้รับบริการได้ในทุกภาระกิจ คือ การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และฟื้นฟูสมรรถภาพ (Mitchell & Grippando, 1993 : 170,219) โดยพยาบาลเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้หรือผู้สอนให้มารดามีความรู้และสามารถดูแลและส่งเสริมพัฒนาการบุตรได้อย่างเหมาะสม (Rice, 1996:77) ตามสภาพปัญหาและความต้องการของมารดาและครอบครัว และสามารถนำทรัพยากรในครอบครัวและชุมชนมาใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น ซึ่งถือได้ว่าการให้ความรู้ที่บ้านเป็นบทบาทที่เป็นเสมือนเครื่องมือในการช่วยให้ผู้รับบริการหรือมารดาสามารถดูแลบุตรให้มีสุขภาพดีอย่างเต็มศักยภาพของมารดาและครอบครัว นอกจากนี้แผนการสอนและคู่มือการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอายุ 2-3 ปีที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสามารถนำไปปรับให้เข้ากับสภาพของผู้เรียนในชุมชนนั้นๆ เพื่อให้เด็กได้รับการส่งเสริมพัฒนาการจากบิดามารดาหรือผู้ดูแลได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับวัยตามศักยภาพของแต่ละบุคคลเข้าสู่การเป็นผู้ใหญ่ที่มี สุขภาพกายและจิตที่ดี มีคุณภาพ และอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างปกติสุข

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า

1. ด้านการบริหาร

1.1 ผู้บริหารควรมีวางแผนและนโยบายที่สนับสนุนการให้ความรู้ที่บ้านแก่มารดา หรือผู้รับบริการ โดยเฉพาะกลุ่มผู้ใช้แรงงาน เนื่องจากการศึกษาพบว่ากลุ่มผู้ใช้แรงงานจะมีความรู้และพฤติกรรมการดูแลและส่งเสริมพัฒนาการบุตรที่ไม่ถูกต้อง และในการให้ความรู้ที่บ้าน เป็นการให้ความรู้ทั้งมารดาและครอบครัว เป็นการช่วยสนับสนุนให้ครอบครัวได้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการของบุตรตามปัญหา ความต้องการ และสภาวะแวดล้อมที่เป็นจริงของครอบครัวที่กำลังเผชิญอยู่ โดยใช้ทรัพยากรภายในครอบครัวและชุมชนมาสนับสนุนการเรียนรู้ ช่วยให้มารดาเรียนรู้ได้ดี

1.2 จากการสำรวจมีเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้า แต่ยังไม่ได้รับคำแนะนำในการดูแล เนื่องจากครอบครัวขาดความรู้และขาดการติดต่อกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เนื่องจากครอบครัวย้ายถิ่นฐาน ดังนั้นควรมีนโยบายเกี่ยวกับการจัดการให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล กลุ่มแม่ตัวอย่าง (มตย.) ผู้สื่อข่าวสาธารณสุข (ผสส.) อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) และผดุงครรภ์โบราณ (ผดบ.) เพื่อนำไปเผยแพร่ในชุมชนที่ตนเองอยู่อาศัย

2. ด้านการศึกษาพยาบาล

สามารถนำผลการวิจัย แผนการสอน และคู่มือการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอายุ 2-3 ปี ไปประกอบการเรียนการสอนของนักศึกษาพยาบาลในวิชาการพยาบาลกุมารเวชศาสตร์ และการดูแลสุขภาพอนามัยที่บ้าน เพื่อให้นักศึกษาเห็นความสำคัญของการให้ความรู้ที่บ้าน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการดูแลสุขภาพบุตรตามสภาพปัญหาและความต้องการของครอบครัว โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์

3. ด้านการพยาบาล

3.1 เนื่องจากการให้ความรู้ที่บ้านต้องใช้ต้นทุนสูงในการเข้าไปให้ความรู้ตามสภาพการณ์จริงแต่ละครอบครัว ดังนั้นในการให้ความรู้ที่บ้านพยาบาลควรตระหนักของการให้ความรู้และควรให้ความรู้แก่มารดาและครอบครัวเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพเด็กในทุกด้านเป็นระยะๆ โดยเฉพาะในกลุ่มที่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขได้ยากหรือกลุ่มที่มีการย้ายถิ่นฐาน

3.2 สามารถนำแผนการสอนและคู่มือการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กอายุ 2-3 ปีไปใช้เป็นแนวทางในการให้ความรู้ที่บ้านแก่บิดา-มารดา หรือผู้ดูแลเด็กได้ทั้งในสถานพยาบาล

และชุมชน โดยปรับให้เหมาะสมตามสภาพการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ปัญหา ความต้องการ และทรัพยากรที่จะอำนวยความสะดวกในขณะนั้น

3.3 พยายามที่มีบทบาทในการให้บริการงานสุขภาพเด็กดี ควรมีการจัดให้ความรู้ที่บ้านแก่บิดามารดาหรือผู้ดูแลเด็ก เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของเด็กเป็นระยะๆ โดยเฉพาะวัย 2-3 ปีที่ไม่มีการนัดมารับวัคซีนและการตรวจที่คลินิกสุขภาพเด็กดี

3.4 ในการให้ความรู้ควรมีการใช้สื่อการสอนที่หน้าสนใจ เช่น ภาพเด็ก เอกสารที่มีสีสันสวยงาม เพื่อให้มารดาเกิดความสนใจในการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. ควรมีการทำวิจัยต่อไปเนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ โดยติดตามความคงอยู่ของพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการบุตรของมารดาผู้ใช้แรงงาน และทดสอบพัฒนาการของเด็กในระยะเวลาต่อมาหลังการสอน ทั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงผลการสอนที่เกิดขึ้นจากการให้ความรู้ที่บ้านได้อย่างชัดเจน

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความรู้และพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการบุตรของบิดาโดยเฉพาะในกลุ่มผู้ใช้แรงงาน และมีการจัดให้ความรู้แก่มิดาในการช่วยส่งเสริมพัฒนาการบุตรในแต่ละวัยตั้งแต่วัยทารก เพื่อแบ่งเบาภาระการดูแลบุตรของมารดาซึ่งปัจจุบันส่วนใหญ่ต้องทำงานนอกบ้านด้วยและเป็นการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบิดาและบุตร

3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความรู้และพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการบุตรและมีการจัดให้ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการบุตรแต่ละวัยแก่มิดา-มารดาในกลุ่มอาชีพต่างๆ

4. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความรู้และพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของผู้ดูแลเด็ก ได้แก่ ปู่ ย่า ตา ยาย หรือญาติพี่น้อง รวมทั้งผู้ดูแลในสถานเลี้ยงเด็กต่างๆ และควรมีการจัดให้ความรู้แก่มิดาและผู้ดูแลเด็ก เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในแต่ละวัยได้อย่างเหมาะสม

5. ในการนำแบบทดสอบความรู้เรื่องการส่งเสริมพัฒนาการบุตรของมารดาในการวิจัยนี้ไปใช้ต่อ ควรมีการปรับข้อความบางข้อให้เข้าใจง่ายขึ้น

6. ควรมีการพัฒนารูปแบบการให้ความรู้วิธีอื่นๆ เพื่อนำมาใช้ในการให้ความรู้ที่บ้านเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก และดำเนินการวิจัยเพื่อหาวิธีการที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการให้ความรู้ที่บ้านต่อไป

7. ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กในชุมชน โดยศึกษาระยะยาว เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการของเด็กอย่างต่อเนื่อง